

NVE

nve@nve.no

Hvalstad, 03.02.2026

Tilleggsutredning villrein til Lyse Kraft sin konsesjonssøknad for opprusting og utvidelse av kraftverkene i Røldal-Suldal (saksnummer 202320330) - høringsinnspill

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) viser til rapporten fra NaturRestaurering fra november 2025 som er utført for Lyse Kraft for å følge opp kravet fra NVE om tilleggsutredning vedrørende villrein i forbindelse med søknad om pumpekraftverkene Novle 2, Røldal 2 og Kvanndal 2 i Røldal-Suldalvassdraget.

Utredningen legger til grunn at vannkraftanlegg og menneskelig ferdsel er identifisert som vesentlige faktorer i de aktuelle villreinområdene, og at det blir viktig å se disse faktorene i sammenheng i den videre arealforvaltningen. Dette slutter vi oss til, og det er naturlig at tiltaksplanene og videre oppfølging av disse ivaretar behovet for å se de ulike påvirkningsfaktorene i sammenheng og legge opp til tiltak som kan bedre tilstanden for villreinen. Samtidig vil vi understreke at det er viktig å vurdere de omsøkte tiltakene med utvidelser av kraftverk og mer effektkjøring i forhold til om, og i tilfellet i hvilken grad, dette vil påvirke villreinen og villreinens bruk av områdene uten å koble dem opp mot at også andre påvirkningsfaktorer har betydning for tilstanden til villreinen.

Store deler av Setesdal Ryfylke villreinområde er sterkt påvirket av kraftutbygging. Regulantene har, som alle andre aktører, et ansvar for å bidra til å bedre tilstanden for villreinen både for å bli godkjent i henhold til kvalitetsnormen for villrein og for å nå målene satt gjennom villreinemeldingen om å snu den negative utviklingen innen 2030, oppnå minst middels kvalitet innen 2050 og god kvalitet innen 2100. Dette er ambisiøse mål, som vil kreve endret politikk både innenfor arealforvaltning og flere andre områder. Selv om stortingsmeldingen ikke satte ned foten for energiutbygging i villreinområdene, er det klart at listen for å utvide eksisterende kraftanlegg eller bygge ny fornybar energi i villreinområdene må legges høyt og sees i sammenheng med muligheter for å nå målene om bedret tilstand både på kort og lengre sikt. Det kan ikke igangsettes tiltak som kan bidra til at tilstanden for villreinen i Setesdal Ryfylke ikke forbedres eller i verste fall forverres.

I den forbindelse vil vi vise til et felles høringsinnspill fra en rekke organisasjoner, herunder NJFF, vedrørende vilkårsrevisjonen og OU-prosjektet for Røldal-Suldal, hvor det blant annet het:

«Det er derfor ikke rom for ytterligere inngrep eller forstyrrelser som kan medføre forverring av tilstanden for villreinen, men derimot avbøtende tiltak og annet som kan bidra til å bedre områdets kvalitet. Dette er hensyn som må legges til grunn både i vilkårsrevisjonen og i forhold til søknaden om O/U-prosjekter.»

Holmavatn-området

NJFF vurderer at rapporten fra NaturRestaurering bidrar til et bedre kunnskapsgrunnlag. Vi registrerer at rapporten slår fast at «...funksjonaliteten av trekk over Holmavatnet, og beiting på øyene i vannet, er viktigere enn det som har vært lagt til grunn i Norconsults tidligere rapporter til konsesjonssaken». NaturRestaurering sier selv i sin rapport at det er deres oppfatning av dette bør vektlegges i konsekvensutredningen. Dette støttes av NJFF, og må være en viktig forutsetning for å vurdere søknaden om pumpekraftverk.

Som det framgår både av tidligere utredninger og rapporten fra NaturRestaurering, med blant annet data fra GPS-merkede villrein, brukes isen på Holmavatnet som trekkroute fra områdene nordøst for vannet over holmene og til Gravetjørnnuten. Dette er også bekreftet av lokalkjente (jfr Vedlegg 3: Referat møte RSK og villrein, 15.09.2025 kl 14-15), som understreker viktigheten av Holmavatnet og de nevnte områdene som vinterbeiteområder for villreinen. Dette er områder med rik vegetasjon, herunder lav. Koller og knauser som ofte blir avblåst gjør laven lettere tilgjengelig vinterstid, også på holmene i Holmavatnet.

I dag legger ikke isen seg på Holmavassåna, og elva fungerer derfor som en barriere for villreinen. Utredningen peker på at med de omsøkte planene for pumpekraftverk, vil det ikke lenger vintertappes vann fra Holmavatn til Sandvatnet via Holmavassåna. Holmavassåna kan bli islagt og at det dermed kan åpne seg en ny passasje for villreinen.

Rapporten fra NaturRestaurering viser til at historiske kart tyder på at passering mellom Sandvatn og Holmavatn har vært vanlig. Det tas forbehold om at dette fortrinnsvis er basert på observasjoner gjort på barmark. Det siste er etter det NJFF kan erfare riktig. Vi kan ikke se at det er grunnlag for å legge til grunn at en trekkmulighet over Holmvassåna kan erstatte trekket over Holmavatnet.

Dette gjelder også når det gjelder bruk av NINAs prediksjonsmodeller av habitatfunksjonalitet og trekkoridorer.

NJFF mener modellene til NINA er gode og viktige med tanke på å kunne vurdere villreinens områdebruk og trekkveier, men at modellene neppe kan legges til grunn for å konkludere i den målestokken slik rapporten gjør med hensyn til å illustrere trekkpotensialet for villreinen over Holmavassåna.

Planene om pumpekraftverk i Kvanndal medføre fare for mer ustabile isforhold på Holmavatnet. Dette vil komme i tillegg til hvordan effekten av klimaendringer vil kunne påvirke isforholdene negativt. Sammen med økt reguleringshøyde fra 10 til 15 meter vil dette kunne øke faren for sprekker og råker langs land. Dette vil ventelig påvirke villreinens muligheter for å benytte isen over Holmavatnet som trekkvei.

Usikre isforhold vil også påvirke skiløyper som i dag går over vannet. Topografien i området tilsier at det er utfordrende å finne løsninger som både ivaretar hensynet til villreinen trekkmuligheter og ny trasé for løyper. Det vil være en konflikt mellom villreinen og alternative løypestraseer. At dette kan løses gjennom samarbeid og dialog framstår derfor ikke som et realistisk avbøtende tiltak.

Et avbøtende tiltak som faktisk vil kunne ivareta villreinen, vil måtte ta utgangspunkt i en kjøring av kraftverk som lar isen ligge mest mulig i ro gjennom vinterhalvåret slik at Holmavatnet kan opprettholde sin funksjon som trekk- og beiteområde for villreinen. Dette vil innebære at det ikke pumpes vann i den tiden villreinen bruker områdene.

Data og bedre kunnskapsgrunnlag om villreinen trekk over isen på Holmavatn, informasjon fra lokalkjente om observasjoner av rein, usikkerheten rundt trekk over Holmavassåna vinterstid og betydelig usikkerhet om mulige negative effekter av pumpekraftverket for Holmavatnet, må tillegges vekt. Et pumpekraftverk vil ikke være i tråd med målene om å snu den negative utviklingen for villreinen i Setesdal Ryfylke villreinområde, samt målene i kvalitetsnormen for villrein og i villreinmeldingen. NJFF vurderer derfor at planene om pumpekraftverk som berører Holmavatn ikke er forenelig med å ivareta hensynet til villreinen med mindre det stilles krav om at pumpekraftverket ikke kjøres vinterstid.

Votna-området

Det er viktig å vektlegge Votna-områdets funksjon for å legge til rette for utveksling av dyr mellom Hardangervidda villreinområde og Setesdal Ryfylke villreinområde. Ikke minst vil dette ha betydning når CWD-situasjonen er avklart og det igjen er ønskelig med utveksling av dyr mellom de to områdene.

NaturRestaurering peker i sin rapport på at nærheten til E134 og ferdsel ut fra parkeringsområder betyr at området funksjonalitet som beite- og trekkområde for villreinen er redusert. Når E134 legges i tunnel, som det er lagt opp til, vil dette innebære en stor endring for villreinen vinterstid. Det åpner seg nye og gode muligheter for at villreinen kan trekke mellom de to områdene, og områdene ved Votna vil være viktige for at villreinen skal kunne ha en større utveksling mellom de to villreinområdene. Med E134 i tunnel vil også tilgjengeligheten vinterstid for toppturer og skigåing fra dagens E134 bli dårligere, noe som legger til rette for økt bruk av områdene for villreinen. Dette må vektlegges i vurderinger av effekten av planene om pumpekraftverk.

Ut fra erfaring og tilgjengelig kunnskap vil klimaeffekter som nedising og endrede snøforhold påvirke tilgangen til beiteområder for villreinen. Dette er forhold som ventelig vil være en større utfordring for villreinen i Setesdal Ryfylke villreinområde enn for villreinen på Hardangervidda. Muligheter for villreinen i Setesdal Ryfylke villreinområde til å trekke over til Hardangervidda vil derfor kunne få større betydning etter hvert som effekten av klimaendringene slår inn. Dette kommer i tillegg til muligheten for genetisk utveksling mellom de to villreinområdene når situasjonen rundt skrantesyken er avklart.

Med en reguleringshøyde på 45 meter og planene om pumpekraftverk som vil gi hurtige vannstandsendringer, må usikkerheten rundt isforholdene tillegges stor vekt. Rapporten fra NaturRestaurering legger til grunn forverrede isforhold gjennom store deler av vinteren. Med E134 i tunnel, er det nettopp fjellområdene vest for Haukelifjell som vil være sentrale for trekk

mellom villreinområdene. Planene om pumpekraftverk som berører Votna må ikke medføre en ny barriere i dette området.

Som for Holmavatnet, bør et effektivt avbøtende tiltak ta utgangspunkt i å sikre stabile isforhold, noe som tilsier at pumpekraftverket ikke må kjøres i den perioden villreinen bruker isen på Votna.

NJFF vil samtidig vise til at villreinnemnda for Setesdalsområdet har uttalt at det bør vurderes en landbro i de østre områdene av Votna uten at dette er fulgt opp.

Rapporten fra NaturRestaurering vurderer flere avbøtende tiltak. Dette er tiltak som kan bidra til å bedre situasjonen. Samtidig vil vi understreke at det er isforholdene på magasinet som vil ha avgjørende betydning for villreinen, og det er i forhold til å skape stabile og best mulig isforhold at tiltak må prioriteres.

Avsluttende merknader

Villreinen står overfor store utfordringer. Setesdal Rylfylke er blant villreinområdene som ikke er godkjent i henhold til kvalitetsnormen for villrein, og det er behov for kraftfulle tiltak for å snu denne utviklingen. Alle har et ansvar for å bidra til å snu den negative utviklingen og bedre tilstanden for villreinen i dette området, både vannkraftinteressene og alle andre aktører som bruker områdene til ulike tiltak og aktiviteter. Da kan det ikke åpnes for tiltak som vil kunne forverre situasjonen. De planlagte tiltakene knyttet til pumpekraftverkene i tilknytning til Røldal Suldal, må også sees i sammenheng med andre planer for vannkraft i dette villreinområdet. Dette må vektlegges i den videre behandlingen av søknaden om pumpekraftverk.

Med vennlig hilsen

Norges Jeger- og Fiskerforbund

Siri Parmann
Seniorrådgiver

Kristine Thujord
Fagkonsulent

